

מוסה"ק עט-פב

ב, שכה. בנקודה הקטנותית של האדם, יש כל הטוב בצמצום, כמו שישנו בהרחבה במרחב ההתפשטות הנשמית העליונה שלו. וכשהאדם מקטין עצמו, ומתמלא ענוה, הרי הוא מתקרב יותר לעצמיותו הנקודתית, ומרכז נשמתו מתגלה אליו בכל הוד תפארתו, ומתוך אספקלריתו יראה את כל ההוד העליון הנמצא בנשמתו בעצמיותה הגדולה לאין חקר. ומאן דאיהו זעיר איהו רב. הגאווה מסיחה את הדעת מהנקודה המרכזית המצומצמה של הנשמה, ומתוך שאין לו מרכז וקיבוץ של האוצר הרוחני בעושר שלימותו, הרי הוא בעל מום, רק שברי שברים של רוח מתגלים בקרבו, ולאורה העליונה של הנשמה לא יוכל לבוא. והרי הוא מחוסר ערך, משוקע בקטנות עצמית לאין מרפא, והדמיון הפראי ילהטנו להיחשב לגדול ומעולה, בעת שהוא מלא חסרון ופחיתות. מאן דאיהו רב איהו זעיר. מרכזה של הנשמה, מקור הענוה, הרי הוא הכוכב המזהיר למשכילים את זוהר הרקיע. שהוא ההיקף העליון של הנשמה העליונה בהתרחבותה המוחלטת.

שם, שכו. הקדושה שבטבע היא קדושת ארץ ישראל, והשכינה שירדה בגלות עם ישראל הוא הכשרון להעמיד קדושה בניגוד להטבע. אבל אין הקדושה שהיא לוחמת נגד הטבע קדושה שלימה, היא צריכה להיות בלועה בתמציתה העליונה בקדושה העליונה, שהיא הקדושה שבטבע עצמו, שהוא יסוד תיקון עולם כולו וביסומו הגמור. והקודש שבגולה יחובר אל קודש הארץ, ועתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שייקבעו בארץ ישראל.

שם, שכז. כשבאים להשכלה עליונה זו. של הקדושה שבטבע, השלימה, הכוללת בקרבה גם כן את הקדושה שלמעלה מן הטבע המתנגדת אל הטבע המלחמה חודלת לגמרי, מידת הדין מתבסמת, והכל נוטה כלפי חסד. כל הכחות שבאדם הפרטי נראים בעדינותם המרוממה, כפי מה שהם בטבעם, והרי הם קדושים ומוכשרים לעילוי היותר עליון. והאור שלמעלה מן הטבע עומד אצור בהם לעת הצורך, והאדם חש בקרבו חופש של נועם קודש, וימוד עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו, שנאמר בקרבך קדוש.

א,שיב. השמחה העליונה מתגברת דוקא ע"י ביטול גמור של מהות עצמו, מפני שהנשמה מתחילה להכיר את כל הטעות שיש במהותיות עצמותית, והחפץ מתגבר לאשתאבא בגופא דמלכא, בשלמות אין סוף של נועם העליון. והיא הענוה הגמורה והשפלות העמוקה, שהעצמיות היא בה רק שירים, כלומר ענין של חסרון שנשאר בלתי כלול בשלימות העליונה. משים עצמו כשירים. והרגשה זו היא ההרגשה המיוחדת לישראל, שהם ממעטים את עצמם בכל גדולה הניתנת להם.

ג, ו. על פי המחשבה הגדולה של אחדות ההויה בטלה היא השאלה של אהבת עצמו, שאלה שמוה לראשית החטאת, ואלה ליסוד המוסר. לא יש כי אם אהבת הכל, שהיא באמת האהבה העצמית הנאורה והעליונה. והאהבה העצמית המזויפת, האוהבת את הניצוץ הקטן, המתראה לעינים הטרוטות, ושונאת את העצמיות המחזורת, הרי היא סמיות עינים, שאינה פחות כסל מאשר היא רשע.

עולת ראייה, אלהי. קריאה קדושה זו, שכל יחיד קורא בבטחה את ד' בתור אלהיו המיוחד והפרטי אליו, היא הבעת הנשמה במקוריותה. היא מכירה את עצמה ואת חסנה, יודעת שעוזה, מציאותה, חיותה, עדנה וישעה, אך אלהים חיים הוא. יודעת היא, שאין שום התחלקות של אורה מגעת למקום סתר עליון. ואם המון רבבות אין קץ, של נשמות, וברואים ויצורים ועולמות אין מספר כולם הם רוויי אור אלהי אמת, החיות האלהית באהבה אין קץ מתפלשת בכולם באותה המדה, כאילו רק נשמה אחת ויחידה היתה נמצאת במלא היקום כולו, ורק לה חודרים כל קרני האורה, ואין חושך ואין צלמות באותה ההארה, אין עיכוב מצד שום הפרעה, מצד שום קלקול, מצד שום חטא ועון, אשר יוכל לסתום את האור המקורי, המפלש בתוכיותה של כל נשמה, ואשר מתוך עז גבורתה, באה ההמיה הראשונה, השחריתית הזכה באמר סלה, במקוריות של אמת, האומר לאל עליון ואדון כל, גדול ונורא קדוש הוא: אלהי .

ב, רמא. המוכשר להסתכלות הנסתר, חי הוא באמונת הנסתר, והגלוי אצלו הוא רק הזרחות כהה מהנסתר, המאיר בברק השכלתו הגדולה. וההשכלה הנסתרית היא מיוחדת בכל אדם בצורה מיוחדת לו, היא מאוגדת עם העצמיות המיוחדת, שאינה נשנית ונכפלת בשום אופן, ואינה נמסרת בשום הגה והסברה. יהיו לך לבדך. וצדיק באמונתו, שלו דוקא, יחיה. ומתוך האמונה המאירה שלו, המכילה לו עדין בפני עצמו, יוצא הוא לטייל בחצרות ד' שרשות הרבים מעורבת שם, ונעשית דעתו מעורבת עם הבריות. יפוצו מעינותיך חוצה, ברחובות פלגי מים. והפלגים הללו מתרחבים כנהרות, מתוך הים הגדול של האמונה הגדולה, הגנוזה בעמקי הלב, ולמקום שהנחלים באים, שם הם שבים ללכת.

א, רסב. צריך להסביר עליו הלימוד של רזי תורה, עם הדרישה לכבד את ההכרות הפנימיות של האדם, שהוא יסודו של עולם. וכל הנפילה, שהעולם המתעלה בתרבותו החיצונה נופל הוא בערכו הפנימי, באה היא ממדה זו, שכל מה שהערך החיצון של התרבות הוא מתקדם, העין תופסת יותר את ההכרה החיצונה, ומוסיפה לזלזל את ההכרה הפנימית, ומתוך כך ערכו האמיתי של האדם פוחת ויורד. וגאולת העולם תלויה היא ברוממותם של ההכרות הפנימיות, שהן באות ומאירות ע"י העסק הכביר במעמקיהן, שהוא עצמו העסק הנלבב ברזי תורה, בקדושה ובטהרה, בענוה ואומץ רוח